

תחנות 1 STATIONS 1

תערוכת וידאו ארט VIDEO ART EXHIBITION

אוצרת: כרמל גוטליב קמחי

19.11.14 20:00-23:00 בשעות: 20.11.14

אמנים משתתפים: אורנה אוריין | איתמר רוז ויוסי עטיה | אלה צימבליסטה ננצל | אורית ישי | דנה לוי | טלי נבון
שחף דקל | מוריאל סלינג'ר | עדן אורבך עפרת | רועי מנחם מרקוביץ | רונה פרי ומור ארקדיר | תמר ניסים
אוצרות, הפקה, כתיבה: כרמל גוטליב קמחי

טל. 03-5173711
hafaka6@netvision.net.il
www.inbal.org.il

תודות: נעמה אור - יח"צ, צביקה וקרט - עריכה, לוסטיג - הקרנות, לאנשי ענבל: רפי כהן, ציון נוריאל, אלדד גרופי.

תחנות 1

עבודות וידאו – ארט החוקרות את רעיון התחנה.

בדומה לגשר ולבית התחנה היא אובייקט ארכיטקטוני בעל משמעות פיזית פרקטית ולצידה משמעות סימבולית.

היא מבנה בעל איכות של התנעה, תנועה והטענה.
התחנה אוצרת איכויות אמוציונאליות חזקות המתחברות למעברים, שינויים, הגירה, תקווה, פרידה, שמחה, מכח נפש, קבלת טובין, איבוד מיטלטלין, התחדשות, אובדן וקשת רחבה מאד של רגשות הבאים לידי ביטוי באסופת הסרטים.

בהתאם מציגים הסרטים גרסאות אינדיבידואליות של תחנה במסע.

כיוון שכל מסע הוא סוג של מחקר, הטומן בחובו אי וודאות. התחנה היא עיגון במרחב של שלב במסע וניסיון להפיק משמעות מתוך מכלול.

התחנה היא הדגשה של השלב במסע.

התחנות בעבודות המוצגות כאן הן מימוש מרחבי של מעבר הזמן, של שינויים בחיים ושל תהליכים.

הסרט הפותח את הקובץ ממחיש הוויה מאד אישית ונשית של הרעיון.

תחנה

עדן אורבך עפרת | 2009

העבודה מתארת אשה צעירה המצויה בתהליך. התהליך עובר בתחנות המוצגות באופן ויזואלי כפסי רכבת. האשה בעבודה חופרת בחול הרך ומוצאת מים, המים מתרבים, הופכים לנהר ובסופו האשה הצעירה ״זורמת״ עם המים על גבי רפסודה. בפרשנות אישית שלי התהליך עשוי להיות ריאליזציה של מטאפורת הטיפול הפסיכולוגי, שבו המטופל חוזר אל תחנות וצמתים של חייו, ״חופר״ בהם ומביאם למודעות, על מנת לרפא את עצמו ולהיות מסוגל לפעול או ״לזרום״ עם החיים ובעבודה זו ״להיסחף״ עם הרפסודה.

תחנה נשית ובולטת בזמן מופיעה בסרט:

קו LINE

אלה צימבליסטיה ננצל | 2014

בעבודה אשה הרה ההולכת על משטח מוגבה ומאחוריה גלימה ארוכה. ההליכה מנקודה א לנקודה ב, מעבירה בחוזקה את התחושה של הסכנה והפחד השזורים בשמחה והתרגשות הצפויים לה במעבר מתחנה ראשונה אל התחנה השנייה. העובדה שמדובר באשה הרה לוכדת בדימוי אחד את מהות השינוי שעומד לטלטל את עולמה.

כעוף החול

אורנה אוריין | 2014

בעבודה, פיטות זכרונות מחיי האמנית שנתפרו לאריג המורכב מחתיכת בד של שמלת השבת של בתה כשהייתה בת ארבע, קרע בד ממטפחת שקבלה לרגל ברית המילה של תינוקה שנולד בבוליביה, פיסה מחולצה רקומה שנתנה לה סבתה ועוד. האריג התלוי באויר, נע במים, מתכלה באש, ונקבר באדמה וחוזר חלילה מייצג את התחנות בתודעה הנשית בה זיכרונות הקשורים ברגעים קטנים שהיו ואינם עוד מקבלים ביטוי מרחבי באמצעות הבד . הם צפים ועולים כשוחים במים, נעלמים כנשרפים כשאפרם נשאך, פרושים ופתוחים לאויר העולם, ולכאורה נעלמים כקבורים באדמה. בעבודה מתואר סט של בדים העוברים תהליכים ותחנות בהם רוח, אש, מים ואדמה. דרך היסודות המיתיים, האופייניים לחשיבה מזרחית מועברת התחושה של מחזור חיים המתחיל ומסתיים וחוזר חלילה כעוף החול.

תחנות בתודעה נשית הן גם נושא העבודה הבאה:

BE MY GUEST

תרגישו כמו בבית | תמר נסים | 2013

תמר ניסים מציבה את עצמה במרכז סרטה ומעבירה את עצמה ואת הצופים תחנות

בהתפשטות. היא פושטת אט אט את בגדיה ונראה שגם את שפיות דעתה כדי ללוות אותנו תחנה תחנה במתרחש בעולמה. הוידאו עשוי מפרפורמנס שעשתה האמנית בעיר קאונס שבלטביה ומתרחש בגלריה. התפאורה היפה של הגלריה המוזיאלית מכניסה גם את תמר לקונטקסט של יצירת אמנות. כאמנית פרפורמנס היא אכן הופכת ליצירת אמנות אנושית. תחנות ההתפשטות שלה הם גם תחנות בחשיפה עצמית. ממצב של לבוש מלא לכמעט עירום ואז בחזרה ללבוש מלא ושונה לחלוטין בסגנון של איכרה. התהליך יוצר מטאמורפזה בדמותה. בתחילת הפרפורמנס היא היתה אשה מתוחכמת הלובשה היטב בבגדי עור, אך לאט לאט היא משילה את בגדיה ובאופן סימבולי את עורה והופכת למחוסרת הגנות. המצב הפגיע הזה מאפשר לה להשתטות ולצייר על פניה, להפוך לליצינית ובעקבות זה לדמות נשית בעלת זהות אחרת לגמרי של איכרה. כאשר היא בוחרת בנרטיב של התפשטות והתלבשות כמטאפורה למחזור חיי האשה או לתודעה נשית ההולכת ומתעצבת, היא בוחרת בנרטיב של מתח היוצר סקרנות וציפייה לבאות. זהו תהליך שקשה שלא להתייחס לאיכויות הפמיניסטיות שלו. בכך שתמר מרשה לעצמה לחשוף את גופה המלא והלא צעיר היא קוראת תיגר על עולם הערכים הפטריארכלי המאדיר את הגוף הנשי הצעיר והרזה. בחשיבה על העבודה מציינת תמר ניסים את התייחסותה לטקסט של ז'אק דרידה ״על הכנסת אורחים״ ובוחנת את מושג האירוח כפי שבא לידי ביטוי בגוף האשה כגוף ״מארח״. לדבריה ״האישה המארחת יכולה להיות בעלת הבית החוקית אך גם בעלת בית הבושת. האורח יכול להיות גבר הבא בשעריה אך גם המחזור החודשי הפוקד אותה בכל חודש מחדש. שרה אימנו צוחקת למשמע הבשורה כי בעוד שנה יולד לה בן, כיוון שלא היה לה כבר ״אורח כנשים״(בראשית,יח,11). הגוף הנשי של שרה יארח כעת את התינוק במהלך חודשי ההריון. נושא האירוח מתקשר היטב עם שאלות לגבי זהות נשית כפי שמתבטאים בתחנות חייה של תמר נסים.

תחנות בזהות נשית הנחקרת כסיפור היא גם נושא העבודה הבאה:

חיפה אודסה – שיפ שוועסטער

(אחיות למסע ביידיש)

רונה פרי ומור ארקדיר | 2010

ישראל, טורקיה, אוקראינה

״שיפ ברודער״ היונו מושג ביידיש שמשמעותו ״אחים למסע״ שהיה נפוץ בקרב מעפילים מארצות מזרח אירופה. ״שיפ שוועסטער״ היונו פרפראזה נשית על המושג. סרט זה עוסק במסע הגיבורות לאודסה, ומתאר תחנות בשיחזור ההעפלה, כאשר הפעם כיוון הנסיעה הוא הפוך ואמצעי השיט כבר איננו ספינה רעועה אלא ספינת תענוגות מפוארת.

העבודה מתארת תחנות בזמן המסע של הגיבורות שבמהלכן הן הולכות ומקבלות מאפיינים גלותיים אוקראינים. זהו אקט הזרתי כיוון שהוא היפוך של התהליך של עולים חדשים לישראל. הקודים החברתיים יוצרים ציפיה שיהפכו לישראלים על ידי הפנמה של קוד הלבוש הישראלי כמו גם התנהגות ״צברית״. אך בסרט מתרחש תהליך הפוך של אימוץ הדרגתי של הלבוש המזרח אירופאי של הסבתות כאשר ההזרה מגיעה לשיאה בסוף הסרט כששתי הגיבורות מגיעות לאודסה ועולות במדרגות פוטיומקין1* ביציאה מן הנמל. המסע במרחב הופך למעין אודיסיאה בזמן, חזרה לתרבות ולזהות אותה עזבו סבתותיהן בתחילת המאה הקודמת, ומתייחס לתופעה של של חיבור מחדש לאחר פרידה, חיפוש זהות בארצות המוצא שפרי וארקדיר עסוקות בו ומאפיין את עבודתן.

תחנות בתהליך פרידה הוא גם נושא עבודתה של:

NOTEBOOK

שחף דקל | 2014

העבודה מציגה יחסים שנהוג בתרבותנו להצניע או להשכיח. יחסיהם של זוגות שנפרדו. מול המצלמה הוצבו חמישה זוגות שנפרדו והתבקשו לא לדבר אלא לתקשר דרך כתיבה במחברת. כבמעין ניסיון בבני אדם המאזכר את רוח הריאליטי העכשווית, ותוך רפרור בשם העבודה אל רוח הפייסבוק שבה אנשים מתקשרים מבלי לחוות מגע בלתי אמצעי של פגישה, מתחולל בסרט היפוך של מערכות היחסים האופייניות לעידן הדיגיטלי, מעין ניסיון לעקר או להחזיר אחורה את מערכות היחסים שחייבו מפגש אישי. כאן ההיפוך נעשה לשווא, כיוון שהזוגות המוצגים הם זוגות שבחרו לנתק קשר.

תחנות בפרידה מסוג שונה לגמרי מציגה העבודה:

TERRIBLE VACATION

חופשה נוראית | רועי מנחם מרקוביץ'

2013

הסרט מציג אסופה של סצנות מבויות המבוססות על מבחר מכתבי ״העוקץ הניגרי״, אותם מכתבי עוקץ מפוברקים הנשלחים לכאורה מכתובתו של חבר או מכר ומבקשות סיוע כספי בעקבות מצב חירום. בסרט שלוש סצנות שונות, בכל סצנה סיור שונה המתאגר את אמון הצופה בסיטואציות המהוות מימוש של הסרט הדמיוני המתרחש במוחו של הקורא במהלך קריאת הודעת הדואר האלקטרוני המבקשת עזרה. התחנות המוצגות כאן הן תחנות במימוש סיפור העוקץ וגם התחנות במוחו של הצופה וביחסי האמון שלו עם יוצר הסרט.

סיטואציות הזויות בחופשה הן החוט המקשר אל הסרט הבא:

PASSANGERS IN TRANSIT

נוסעים במעבר | אורית ישי | 2009

הסרט עוסק למעשה בשאלה מתחום המציאות מול הבידיון. מוקד הסרט הוא בדיקת אפשרות פנטסטית שבה תמונת הגיונול שעל פניה חולפים הנוסעים בטרנזיט בשדה תעופה קורמת עור וגידים והופכת למציאות. האם ייתכן שבעזרת סאונד בלבד תאציל התמונה מרוחה ותהפוך את העוברים ושבים לחלק ממציאות הגיונול שהתמונה מציגה? האם שדה התעופה או תחנת הרכבת עשויים להפוך לגיונול? האם מדובר רק בהתגברות דמיונו של הצופה? או התגברות דמיונה של היוצרת?

מציאות אחרת של נוסעים במעבר מופיעה בסרט:

מחסום וואש

איתמר רוז ויוסי עטייה | 2010

הסרט מתאר תחנה פיזית, מחסום ארם בין הגדה לירושלים שבה נעצרים פלסטינאים לצורך בדיקה. איתמר רוז ויוסי עטייה נרתמים לנקות את שמשות בעלי הרכבים המכחים. ניקוי חלונות הרכב היא פעולה שנעשית בדרך כלל עבור בעלי רכבים בתחנות דלק שבהם עובדים אנשים במעמד סוציאקונומי נמוך וצעירים בתחילת דרכם. כאן הפעולה היא אקט סימבולי. היא תאפשר לפלסטינאים לראות טוב יותר ולישראלים המנקים למרק את מצפונם. שם הסרט מעלה על הדעת את נשות מחסום וואטש, אשר צופות ומתעדות את יחס החיילים לפלסטינאים במעברי הגבול. בסרט זה, הצפייה הפכה לניקיון פיזי, שבה הישראלים לא רק עוצרים את הפלסטינאים, לא רק צופים בהם, אלא גם מנקים אותם. פעולת המירוק מייצרת ביקורת עצמית המתייחסת ליוצרים ולישאליים הממרקים את מצפונם בכך שהם מצביעים על עוולות הכיבוש. הרי פעולת המירוק אין בה משום עזרה ממשית לנהגים התקועים במחסום, היא סוג של שירות, לא בטוח עבור מי.

על שירות נוסף, הקשור בקיום של מי שאינם יהודים בישראל או במזרח התיכון מצביעה דנה לוי בסרטה:

DESERT STATION

תחנה במדבר – דנה לוי | 2011

הסרט נפתח בצילום שבמרכזו מכונית הנראית במקום נטוש במדבר, ברקע נשמע פס קול של קריין המתאר את ההתרחשויות בכיכר תחריק, רגע היסטורי של התקוממות מצרית עממית. נדמה כי יש כאן הצהרה בעלת עומק ואיזכור משמעותי של ההתקוממות הזו בחיי האומה המצרית. אלא שאז נכנס למכונית אדם ומעביר תחנות ברדיו, מסתבר לנו כי מדובר בקריין רדיו ופס הקול בוקע מן המכונית. התרחקות המצלמה מהמכונית מגלה כי יש במרחב עוד מכונית וגם גמל וכמה אנשים. לאחר זמן מה, מתגלה כי זוהי נקודת מפגש בין מקומיים לבין

תיירים. התיירים מצטלמים על גמלים תמורת כסף. מתחווור שהמקום הוא תחנה מוסדרת של מפגש בין העולם הראשון לעולם השלישי. מפגש שבו שני הצדדים מפיקים תועלת מן התחנה ומסדירים את מעמדם של אלה מול הסרט ויוצר היפוך עם תחילתו. במקום ציון מיוחד של התקוממות עממית ושינוי מעמדם של האזרחים המצריים, שיתוף פעולה של אותם אזרחים עם יחסי המעמדות בין המערב והמזרח ואישור מקומם כספקי ״אקזוטיקה״.

לסוגיות בעולם גלובאלי המשתקפות דרך תחנות רדיו מתייחס גם הסרט הבא:

התחנה

מוריאל סאלינגר | 2014

בסרט מוצגות תחנות רדיו כסוג של סימן היכר של האדם בעולם הגלובאלי. התדרים ברדיו עתידני מוחלפים או מהווים סוג של חיפוש שנעשה בידי יד נעלמה. הדימויים המתחלפים על פני מסך הרדיו הענתיק מדמים דרך. בתחילה נראית בהם מכונית עתיקה על כביש, לאחר מכן גוף של אדם בעולם השלישי, בהמשך נוף ממרום מעופו של מטוס המתערבל לכלל דימוי של צפייה בכדור הארץ מנקודת מבט של חללית. הסרט מסתיים בשתי כתוביות: ״הדי. אן. איי שלך הוכר״, ״הדי. אן. איי. שלך יתוקן על ידי תדרים נמוכים״. התחנות בסרט מעלות על פני השטח בעיות של העולם הדיגיטלי. עולם שבו באמצעות השיטוט ברשת בין תחנות שונות, המחשב לומד את האדם, בסוף הסרט המחשב מספק סוג של גאולה: המחשב או היד הנעלמה, למדו את ההעדפות שלך, את המקומות שבהם אתה משוטט והוא יתקן או ירפא אותך. האמנם?

ומהגלובאליות בחזרה לישראל ולמקומיות הישראלית:

A BENCH | ספסל טלי נבון | 2014

בסרט שתי שכבות תמונה ורובד נוסף המועלה על ידי הסאונד. תצורות צמחיות כמעין שיבולים מתנועעות ברוח ועל רקע התנועה נראה ספסל ברחוב מאד ישראלי (יהודה הלוי בתל אביב), בתחילה הספסל ריק, בהמשך מתיישבת עליו עוברת אורח. ברקע סאונד האופייני לסרט האילם, תנועת הסרט בהילוך איטי מכניסה אווירת מיסתורין. למי מחכה האשה? לאן נכנסים האנשים בכניסה לצד הספסל? האם יש כאן קונוניית ריגול או סיפור קורע לב של אשה ב"מככים לגודו" אינו מספק תשובה, האשה מהספסל פוסעת בעקבות אשה אחרת אל תוך הכניסה, הציפייה בתחנה מסתיימת מבלי שנדע לצורך מה חिכתה ומה היה טיבה של התחנה.

^[*] המדרגות שבהן מתרחשת סצנת עגלת התינוק המתגלגלת במדרגות בסרט "אוניית הקרב פוטיומקין" של סרגיי אייזנטייין משנת 1925

תחנות 1 מתחילה בניסיון להתחבר אל העצמי דרך ריאליזציה של התהליך הפסיכולוגי, ממשיכה בחקירה של תחנות שונות בתודעה נשית, בניסיון להיפרד ובמחקר של תהליך הפרידה, במה קורה לנוסעים במעברים ובחופשה, בחקירה של הישראלי מול שכניו, ובמקום העכשווי של האדם בעולם הגלובאלי ומסתיימת במקום שהוא ישראלי כל כך ועם זאת אוניברסלי. כולנו מחכים בתחנה, עדיין לא ידוע למה.

תחנות 1 היא תחנה בפרוייקט מתמשך של תערוכות וידאו ארט בענבל. עד כה התקיימו: **מרחב ביניים** - תל אביב בין מזרח למערב, **מקום משלנו** - הבית בוידאו ארט עכשווי, **גשרים ומשפחה מורכבת**.

מוקדי ההקרנה SCREENING STATIONS

מוקד הבאר

- תחנה - עדן אורבך עפרת | 2009 || 2:49
- קו LINE - אלה צימבליסטיה ננצל | 2014 || 2:13
- כעוף החול - אורנה אוריין | 2014 || 4:29
- תרגישו כמו בבית - תמר נסים | 2014 || 5:02
- שיפ שוועסטר - רונה פרי ומור ארקדיר | 2010 || 11:53
- נוטבוק - שחף דקל | 2014 || 4:30

מוקד המדרגות

- חופשה נוראית - רועי מנחם מרקוביץ' | 2013 || 7:30
- נוסעים במעבר - אורית ישי | 2009 || 2:50
- מחסום וואש - איתמר רוז ויוסי עטייה | 2010 || 2:00
- תחנה במדבר - דנה לוי | 2011 || 3:33
- התחנה - מוריאל סאלינג'ר | 2014 || 2:04
- ספסל - טלי נבון | 2014 || 3:54